

A fogyatékos személyek igényei és gondjai (megismerés és megtapasztalás)

Heisenberger Klaudia

A fogyatékos személyek napjainkban sincs könnyű helyzete a társadalomban, azonban a technológia fejlődésének és az egyre jobban elfogadó közösségeknek köszönhetően egyre több lehetőségük van arra, hogy a fogyatékoságuk mértékéhez képest teljes életet éljenek. Alábbi esszémét főleg az érzékenyítő órákra és a korábbi saját, fogyatékosokkal, azon belül is a vak emberekkel történő találkozásaimra, tapasztalataimra építem fel. Nagyon sok információt egy brit vak bloggertől és vloggertől, Lucy Edwards-tól hallottam. Ő saját Youtube csatornáján mutatja be rövidebb-hosszabb videókon keresztül, hogy milyen nehézségekkel kell megküzdenie a mindennapokban és ő ezeken hogyan kerekedik felül. Lucy 17 évesen veszítette el a látását és több, mint 8 éve készít hasznosabbnál hasznosabb tartalmakat erre a videó megosztó platformra.

A fogyatékos személy fogalmát a 2013. évi LXII. törvény 1. §-a határozza meg. Ez alapján: „Fogyatékoság alatt olyan tartós vagy végleges – veleszületett vagy szerzett – érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi vagy pszichoszociális károsodást, illetve ezek bármilyen halmozódását értjük, amely a környezeti, társadalmi és egyébjelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja.” Ezzel szemben a WHO az alábbiak szerint definiálja a fogyatékoságot: „A fogyatékoság a normális emberi léthez szükséges tevékenységek végrehajtásának akadályozottsága vagy képtelensége.” Ebből is látszik, hogy mind jogilag, mind pedig a WHO megfogalmazása szerint a fogyatékoság akadályozottsággal jár, azonban a mi feladatunk többek között az, hogy segítsük a fogyatékos személyt, ennek az akadályozottságnak a leküzdésében, csökkentésében. A mostani érzékenyítő órákon és középiskolai tanulmányaim alatt is rá kellett jöjjenek, hogy ez a skála sokkal szélesebb, mint amire elsöre gondolna az ember.

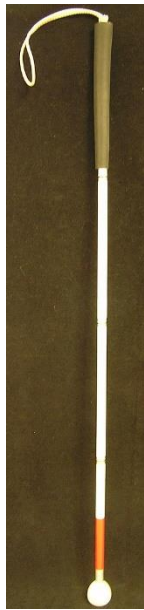
Volt gimnáziumomban évente kétszer alkalommal került megrendezésre a „csendes nap”. Ez általában –mivel evangélikus iskolába jártam- valami vallással kapcsolatos rendezvénysorozat volt, azonban egyik évben egyik évfolyamtársamnak a keresztszülei látogattak el hozzánk. Elmesélték, hogy hogyan ismerték meg egymást, milyen látó gyerekeket felnevelni, ugyanis annak ellenére, hogy ők születésüktől fogva vakok, mindkettő gyerekük látóként született. A legérdekesebb tárgy számomra, amit hoztak magukkal, egy vakok számára készített Rubik kocka volt. Ez a hagyományos Rubik kockának egy olyan változata, ahol a különböző színeket a színek mellett formák is jelölni, így a vakok és gyengén látók számára is kirakhatóvá válik a kocka. Ez annyira megtetszett, hogy Karácsonyra ezt kértem abban az évben a szüleimtől, és a mai napig az egyik legnagyobb eszmei értéke van a gyűjteményemben. Tervezés alatt van olyan kocka is, ahol Braille írással jelölik a különböző színeket, ám ennek megvalósulásáról egyelőre még nem tudok. Az alábbi két képen ezt a két fajta kockát látatjuk. Baloldalon a szabadalmaztatott és megvásárolható verzió, míg jobboldalon a Braille írásos kocka tervezete található.

A mostani érzékenyítő órán és korábban is olyan vak emberekkel találkoztam, akiknek volt vakvezető kutyájuk. Köztudott, hogy Magyarországon –de a világ többi országában is- elég nagy a hiány vakvezető kutyák tekintetében, ugyanis amellett hogy elég költséges a kiképzésük, nem mindegyik kutyafajta és a fajon belül sem mindegyik kutya alkalmas arra, hogy később a gazdája az életét is rábízza. Azonban szigorú szabályoknak kell megfelelnie annak, aki vakvezető kutyát szeretne. A vakvezetokutya.hu oldal szerint, ami egy hivatalos budapesti kutya kiképző központ oldala. „Vakvezető kutyát olyan látássérült kaphat, aki igénylést nyújt be, ha látna, akkor is lenne kutyája, képes a tájékozódásra, vakvezető kutya nélkül is képes önállóan közlekedni, képes egy kutya fizikai, mentális és érzelmi szükségleteit kielégíteni, alkalmas a vakvezető kutyával történő közlekedés, az ezzel járó jogok és kötelességek elsajátítására, következetesen betartja a kiképzői utasításokat, megbecsüli, használja és gondozza a vakvezető kutyát.” Jogilag a 27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet 1. §-e alapján a vakvezető kutya a segítő kutyák típusába tartozik. Segítő kutyának tekintendő minden „a fogyatékossgal élő személyt az egyenlő esélyű hozzáféréshez fűződő joga gyakorlásában, önálló életvitelének elősegítésében, illetve veszélyhelyzet elhárításában segítő, rehabilitációs, rehabilitációs feladatokat ellátó, a külön jogszabályban meghatározott állat-egészségügyi követelményeknek megfelelő kutya”. Ezen kívül ugyan ez a rendelet 2. §-e alapján elkülönítünk vakvezető, mozgáskorlátozott személyt segítő, hangot jelző, rohamjelző, személyi segítő és terápiás kutyát. Ezek a kutyák olyan helyre is bemehetnek, ugyan ez a rendelet 9. §-e szerint, ahova amúgy tilos lenne állatot bevinni, viszont gazdájuk védelme és esélyegyenlősége miatt a rendelet felhatalmazza a négylábú segítőket is a belépésre. Fontos, hogy a gazda úgy tudja bizonyítani, hogy a kutyája segítő kutya, hogy a kutyán levő hámon található bilétát valamint a tanúsítványt felmutatja az illetékes személyzetnek a belépéskor. A biléta sorszámozott és az iskola logója is rajta van, ahol a kutyát kiképezték. A tanúsítvány pedig egy kártya, aminek egyik felén a gazda fényképe és adatai szerepelnek, a másik oldalon pedig a kutyáé, ezek kívül a kutya „titulusa” is rajta van (pl: vakvezető kutya). Az alábbi képeken egy ilyen tanúsítvány két oldalát látjuk a személyi jogok teljes védelme mellett. A képen az is látszik, hogy a gazdának vakvezető kutya alkalmazói vizsgát kell tennie, ami a korábban felsorolt feltételek mellett szintén feltétele annak, hogy valaki kutyát kapasson.

Azonban azoknak a vakoknak és gyengén látóknak, akiknek valamilyen ok miatt nem lehet kutyájuk, nekik is meg kell küzdeniük a mindennapi problémákkal. Minden vak ember rendelkezik a legtöbbünk által ismert fehér bottal és ezt hívják segítségül a közlekedés során. Ennek több fajtája van, és a használója dönti el, hogy melyiket részesíti előnyben. A hosszú fehér bot a legismertebb változat a laikusok számára is, ez a padlótól a használó szegycsontjáig ér, és a használója útvonalain lévő objektumok észlelésére szolgál. Ennél rövidebb változat a vezetőbot, amely általában a padlótól a használó derekáig ér, és a járdák és lépcsők észlelésére szolgál. Ezen kívül van még több verziója is a fehér botoknak, azonban ezek használata nem annyira elterjedt. Mindegyik fehér botnak van összecsukató és merev változata is, mindkettő típusnak vannak előnyei és hátrányai is, ezért mindig a használójára van bízva, hogy pontosan milyen típusú botot részesít előnyben. Lucy például, amikor nem segítő kutyájával Molly-val közlekedik, akkor egy összecsukató hosszú fehér bot a segítőtársa. Idén augusztusban a gólyatáborunkban volt lehetőségem az összecsukató változattal és egy nagyon nagymértékben sötétítő szemfedővel kipróbálnom, hogy milyen is lehet a vakoknak a tájékozódás. Egy kisebb megpörgetés után kellett volna eljutnom a kb 25 méterre lévő lépcsőhöz, de mint az várható volt teljesen eltévedtem. Ezután a fehér bot segítségével fel és le mentünk pár lépcsőfokon, de minden pillanatban úgy éreztem, hogy most fog kimenni alólam a talaj és leborulok a lépcsőn, azonban ez szerencsére nem történt meg. Minden tiszteletemé azoké az embereké, akik képesek ezzel a minden napok során megbirkózni és együtt élni. Az alábbiakban bal oldalt egy merev fehér botot láthatunk, amíg jobb oldalt az összecsukható változata szerepel.

Ezek kívül számos zebránál a fényjelző készülék mellett hangjelző készülék is jelzi a vakok és gyengén látók számára, hogy mikor biztonságos az útra lépni.

Fontos, hogy mindig figyelünk oda fogyatékkal élő polgártársainkra és segítsük őket a mindennapokban, ezzel is megkönnyítve az integrációjukat a társadalomba, hiszen ők is ugyan olyan értékes és hasznos tagjai a társadalomnak, mint az összes többi ember.

Források:

- 2013. évi LXII. törvény 1. §
- 27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet 1. §, 2. §, 9. §
- Nagy Janka Teodóra, Székelyné Kováts Eszter, Szabó Gabriella (szerk.):
Esélyegyenlőség a joggyakorlatban: tudástár: tanulói tananyag: Fogyatékos Személyek
Esélyegyenlőségéért Közalapítvány, Budapest, 2009
- Prof. Dr. habil Nagy Janka Teodóra: „4_GYP_Fogyatékoságügyi
alapfogalmak_esélyegyenlőségi jog” című oktatási segédanyag 6. dia
- <https://www.vakvezetokutya.hu/gyakori-kerdesek-gy-i-k/> Megnyitva utoljára:
2022.12.13. 22:35
- <https://www.youtube.com/@lucyedwards> Megnyitva utoljára 2022 12.14 14:42
- Képek forrása: Internet